

CZU 343.37

SEMNE CARE PARTICULARIZEAZĂ LATURA OBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII DE INSOLVABILITATE FICTIVĂ

Adrian LEBEDINSCHI,

doctorand, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

REZUMAT

Noțiunea de *insolvabilitate* poate fi înțeleasă doar în sensul în care este admisă de legea civilă. Deși, utilizarea în ipoteza diferitor acte normative a mai multor termeni în unul și același sens este posibilă și obligatorie, doar în cazul în care legiuitorul nu a prevăzut altceva în mod expres. Referitor la infracțiunea de insolvabilitate fictivă, elementul material se înfățișează sub forma unei acțiuni în oricare dintre modalitățile care sunt descrise de *Legea insolvabilității* nr. 149/2012 și pot fi în legătură de cauzalitate cu eventualele daune în proporții mari cauzate creditorilor

Cuvinte-cheie: insolvabilitate, insolvabilitate fictivă, bancrută simplă, incapacitate de plată, creditor, daune cauzate, proporții mari.

SIGNS THAT IDENTIFY THE OBJECTIVE SIDE OF THE CRIME OF FICTIOUS INSOLVENCY

Adrian LEBEDINSCHI,

PhD candidate, The Free International University of Moldova

SUMMARY

The notion of *insolvency* can only be understood in the sense specified in the civil legislation, although the use in the hypothesis of different legal acts of various terms that have the same meaning is possible and mandatory only if the legislator has not specifically provided otherwise. Regarding the crime of fictitious insolvency, the material element appears in the form of an action in any of the ways described by the *Insolvency Law* no. 149/2012 and may be causally related to subsequent large-scale damages caused to creditors.

Keywords: insolvency, fictitious insolvency, simple bankruptcy, incapacity for payment, creditor, damages caused, large scale.

Introducere. Cu adevărat, subliniază autorul P. S. Iani, prin incriminarea infracțiunilor economice în ansamblu se apără contra atentatelor infracționale relațiile care sunt stabilite de actele normative ce depășesc sfera ilicitului penal [1, p. 13]. Antreprenoriatul, precum și întreaga activitate economică, este însoțit de riscul asumării unor pierderi nu numai însăși antreprenorului nemijlocit, dar și contragenților săi. Este real acest fapt, deoarece includerea oricărui agent economic în circuitul civil presupune o oarecare încredere și față de el și față de acțiunile sale. Pentru ca riscul creditorilor să devină cât mai mic, mai nesemnificativ, legiuitorul a inclus în cadrul dreptului real instituția insolvabilității. Ca bază de incriminare au constituit-o normele juridico-civile, în particular reglementările din *Legea insolvabilității*.

Astfel, sfera și limitele insolvabilității sunt reglementate de legislația civilă, legea penală doar apără această sferă de incidentă. De aceea normele de blanchetă, care reglementează faptele de natură economică (infracțiunile economice), necesită în cazul aplicării lor - invocarea obligatorie a altor acte normative (cadru normativ regulator). În acest context, desigur, noțiunea de

insolvabilitate poate fi înțeleasă doar în sensul în care este admisă de legea civilă. Deși, utilizarea în ipoteza diferitor acte normative a mai multor termeni în unul și același sens este posibilă și obligatorie, doar în cazul în care legiuitorul nu a prevăzut altceva în mod expres.

Conținut de bază. Latura obiectivă a infracțiunii de insolvabilitate fictivă se caracterizează prin:

- declararea vădit falsă de către conducătorul sau proprietarul organizației comerciale, precum și de către întreprinzătorul individual, a insolvabilității sale;
- urmarea prejudiciabilă în forma unor daune în proporții mari sau deosebit de mari;
- raportul de cauzalitate între elementul material și urmările prejudiciabile [2, p. 113; 3, p. 139].

Conform art. 51 C. pen. al RM și art. 14 C. pen. al R.M., la baza răspunderii penale stă întotdeauna fapta socialmente periculoasă concretă, adică acțiunea sau inacțiunea unei anumite persoane care provoacă o daună prejudiciabilă relațiilor sociale, ocrotite de legea penală. Potrivit acestei teze și unui principiu din dreptul penal, nimeni nu poate fi tras la răspundere penală pentru convingerile sale politice sau religioase. De aici rezultă că ideile, convingerile,

dispoziția și reputația persoanei nu sunt pedepsite de dreptul penal.

Elementul material este componentul principal al laturii obiective a infracțiunii și constă în actul material săvârșit, actul de conduită uman interzis de legea penală. El poate să apară fie sub forma acțiunii, fie sub cea a inacțiunii.

Referitor la infracțiunea de insolvabilitate fictivă, elementul material se înfățișează sub forma unei acțiuni în oricare dintre modalitățile care sunt descrise de *Legea insolvabilității* nr. 149/2012 și pot fi în legătură de cauzalitate cu eventualele daune în proporții mari cauzate creditorilor [4, p. 107]. Cu adevărat, particularitățile acestor relații economice sunt încorporate în normele ramurilor de drept regulatorii și, de regulă, doar prin acestea din urmă devin accesibile normele juridico-penale. Însă unele particularități ale acestor relații sociale (comportamentul participanților) trebuie în mod nemijlocit să se ia în vedere la criminalizarea infracțiunilor economice, la interpretarea și aplicarea eficientă a acestor norme din C. pen. [5, p. 42], fapt care ar determina și delimitarea mai clară a infracțiunilor [5, p. 42]. Acest ultim fapt nu a fost valorificat de către legiuitorul din Republica Moldova, ceea ce antrenează ideea efectului

lipsei unei practici adecvate de combatere a infracțiunilor legate de insolabilitate prin mijloace de drept penal.

În conținutul juridic al infracțiunii, elementul material este desemnat printr-un cuvânt sau printr-o expresie, așa-numitul „verbum regens”, care indică acțiunea sau inacțiunea interzisă. În sensul legii penale, elementul material este determinat prin sintagma generică de *insolabilitate fictivă*. În context, interpretarea de blanchetă oferă insolabilității următorul conținut juridic: *situație financiară a debitorului caracterizată prin incapacitatea de a-și onora obligațiile de plată, constatată prin act judecătoresc de dispoziție*. De fapt, în opinia noastră, nu poate accede o *situație financiară* în calitate de element material al infracțiunii. Mai cu seamă că însăși realitatea unei stări de incapacitate de plată nu este constatată și aceasta nu preexistă. Adică, prin incriminarea infracțiunii de insolabilitate fictivă, legiuitorul a avut în vedere existența infracțiunii fără declararea și constatarea stării de faliment [6, p. 11, 94].

La fel, ca și în cazul insolabilității intenționate, în cazul celei fictive, legiuitorul nu oferă o interpretare descriptivă, apelând la determinarea elementului material printr-un semn de blanchetă. În context, autorul D. Ciuncan remarcă că falsificarea, sustragerea sau distrugerea evidențelor societății sau ascunderea unei părți din activul societății, înfățișarea de datorii inexistente sau prezentarea în registrele societății, în alt act sau în bilanț, a unei sume nedatorate constituie o modalitate de bancrută frauduloasă. În această modalitate alternativă nu este necesară existența falimentului declarat a societății, adică starea de nesolvabilitate comercială a firmei [7, p. 124-126; 8; 9].

În acest sens, caracterul fictiv al eventualei insolabilități poate fi orientat spre:

- capacitatea/incapacitatea de a-și onora obligațiile de plată (situație financiară a debitorului caracterizată prin incapacitatea lui de a-și executa obligațiile pecuniare scadente, inclusiv obligațiile fiscale; incapacitatea de plată este, de regulă, prezumată în cazul în care debitorul a încetat să efectueze plăți);

- constatarea printr-un act judecătoresc de dispoziție (insolabilitatea se depășește prin proces judiciar complex care combină în special perioada de observație, procedura de insolabilitate, care continuă cu procedura de restructurare sau cu procedura falimentului, sau cu alte proceduri stabilite în

lege și care se intentează de instanța de judecată).

Interpretarea normelor de blanchetă identifică faptul că printre principalele competențe ale instanței de insolabilitate în cadrul *Legii insolabilității* sunt:

- pronunțarea motivată a hotărârii de intentare a procesului de insolabilitate și, după caz, de intrare în insolabilitate atât prin procedura falimentului, cât și prin procedura de restructurare a debitorului;

- **tragerea la răspundere a membrilor organelor de conducere care au contribuit la insolabilitatea debitorului, precum și sesizarea organelor de urmărire penală în legătură cu faptele reprobabile săvârșite de aceștia [...].**

După cum am menționat anterior, procesul de insolabilitate se intentează doar în temeiul unei **cereri de intentare a procesului de insolabilitate** (cerere introductivă). Această intentare a unui proces de insolabilitate presupune existența unui *temei*. În context, dacă temeiul general de intentare a unui proces de insolabilitate constă în incapacitatea de plată a debitorului, atunci temeiul special de intentare a unui proces de insolabilitate constă în supraîndatorarea debitorului în cazul în care acesta este persoană juridică responsabilă de creanțele creditorilor în limitele patrimoniului său. În acest caz, la baza evaluării patrimoniului debitorului trebuie pusă continuarea activității lui dacă acest fapt este posibil.

Componenta și mărimea obligațiilor debitorului sunt anume cele identificate la momentul depunerii cererii introductive. În ipoteza determinării temeiurilor de insolabilitate se iau în calcul: *mărimea obligațiilor pecuniare* (inclusiv suma restanței la livrarea bunurilor, la prestarea serviciilor și la îndeplinirea lucrărilor care urmează a fi plătite de către debitor); *mărimea datorilor la credite, la împrumut, plus dobânda care urmează a fi achitată de către debitor*; *mărimea prejudiciilor care urmează a fi recuperate de la debitor*; *mărimea obligațiilor la bugetul public național prevăzute de lege*. De altfel, la constatarea insolabilității debitorului nu se ia în calcul valoarea creanțelor constituite din penalități și/sau din alte sancțiuni financiare aferente neexecutării obligațiilor; orice obligație de plată față de asociații (membrii, acționarii) debitorului.

Obligațiunea de depunere a cererii introductive intervine pentru debitorul în situația în care există unul dintre temeiurile prevăzute de lege și cu specifi-

carea: executarea integrală a creanțelor scadente ale unui sau ale mai multor creditori poate cauza imposibilitatea satisfacerii integrale la scadență a creanțelor celorlalți creditori; în cadrul lichidării, care se efectuează conform altor legi, devine evident că debitorul nu poate satisface integral creanțele creditorilor. Legislația în vigoare prevede un termen de depunere a cererii introductive. În ipoteza nerespectării termenului prevăzut de lege pentru depunerea cererii introductive sau, în genere, în cazul nedepunerii acesteia se operează cu o bancrută simplă. De exemplu, art. 240 C. pen. al Rom. prevede bancruta simplă ca fiind:

- *neintroducerea de către debitorul - persoana fizică ori de reprezentantul legal al persoanei juridice debitoare, a cererii de deschidere a procedurii insolvenței;*

- *introducerea tardivă, de către debitorul - persoana fizică ori de reprezentantul legal al persoanei juridice debitoare, a cererii de deschidere a procedurii insolvenței, într-un termen care depășește cu mai mult de 6 luni termenul prevăzut de lege de la apariția stării de insolvență.*

Această formă de identificare a bancrutei își găsește, potrivit legislației Republicii Moldova, incidență în conținutul răspunderii contravenționale (art. 288 C. con. al RM), care pune în evidență, pe lângă alte modalități normative de manifestare a infracțiunii, și pe *nedepunerea de către debitor a cererii introductive dacă există unul din temeiurile de intentare a procesului de insolabilitate*.

În acest sens, nu este justificată prevederea din art. 14 alin. (4) al *Legii insolabilității*, care stipulează că în cazul în care debitorul nu depune cerere introductivă în situațiile și în termenul prevăzut de lege, persoana care, în conformitate cu legislația în vigoare, are dreptul de a reprezenta debitorul, asociații cu răspundere nelimitată și lichidatorii debitorului sunt trase la *răspundere penală*. De fapt, această formă de manifestare a comportamentului ilegal, incidentă conținutului de bancrută simplă, este pasibilă de răspundere contravențională, dar nu penală. Deci, cu referire la acest ultim subiect, se impune, în viziunea noastră modificarea art. 14 alin. (4) al *Legii insolabilității*, prin înlocuirea sintagmei „*răspundere penală*” cu „*răspundere contravențională*”.

Deci, normele de blanchetă obligă depunerea cererii introductive imediat,

dar nu mai târziu de expirarea a 30 de zile calendaristice din data survenirii temeiurilor prevăzute. Dacă debitorul depune o cerere introductivă în cazul în care dispune de posibilități reale de a satisface integral creanțele creditorilor, persoanele culpabile poartă răspundere pentru prejudiciile cauzate creditorilor prin depunerea cererii, în particular, în cazul unei urmări imediate predeterminate – pentru infracțiunea de insolvabilitate fictivă.

În cererea introductivă a debitorului trebuie să se indice: codul fiscal și numerele conturilor bancare ale debitorului; valoarea creanțelor creditorilor, mărimea dobânzilor și penalităților aferente; temeiul creanțelor și termenele lor de executare, cu specificarea sumei creanțelor decurgând din daunele cauzate vieții și sănătății, precum și ale creanțelor salariale față de angajații debitorului; suma datoriilor la bugetul public național; motivarea temeiului insolvabilității; date despre cererile de chemare în judecată a debitorului primite spre examinare de către instanța de judecată, precum și despre titlurile executorii asupra bunurilor debitorului; date despre bunurile debitorului, inclusiv despre mijloacele bănești și creanțele lui; candidatura propusă la funcția de administrator al insolvabilității/ lichidator.

Conform art. 85 al *Legii insolvabilității*, instanța de insolvabilitate preîntâmpină debitorul privitor la obligațiile și la răspunderea lui în conformitate cu prevederile C. pr. civ. al RM. Instanța de insolvabilitate cere debitorului să semneze, înainte de prima adunare a creditorilor, următoarea declarație: “Declar pe onoarea și pe răspunderea mea că orice informație, orală sau scrisă, pe care o voi prezenta instanței de insolvabilitate despre patrimoniul debitorului și despre activitatea lui de întreprinzător sau despre orice alt fapt pe care îl cunosc este adevărată și completă”. În cazul în care cererea introductivă este depusă de debitor, acesta, odată cu cererea, prezintă și declarația prevăzută anterior.

Termenul de examinare a cauzei de intentare a procesului de insolvabilitate este de cel mult 60 de zile lucrătoare de la data admiterii cererii introductive spre examinare. În funcție de circumstanțele cauzei și de motivele temeinice, instanța de insolvabilitate poate decide majorarea termenului de examinare a cauzei cu 15 zile lucrătoare. După judecarea cererii introductive, instanța de insolvabilitate adoptă una dintre următoarele hotărâri:

- se constată insolvabilitatea debitorului și i se intentează proces de insolvabilitate;

- se constată insolvabilitatea debitorului și i se intentează procedură simplificată a falimentului;

- se intentează procedură accelerată de restructurare a debitorului;

- se respinge cererea introductivă și se refuză intentarea unui proces de insolvabilitate față de debitor.

Instanța de insolvabilitate hotărăște, în baza aprecierii temeiului de insolvabilitate și a faptelor constatate în cadrul examinării cererii introductive, asupra intentării procedurii de insolvabilitate sau asupra respingerii cererii introductive. Hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate devine executorie în momentul pronunțării.

Pe tot parcursul perioadei de observație, al procedurii de insolvabilitate, al procedurii falimentului și/sau al procedurii de restructurare, administratorul/ lichidatorul poate introduce în instanța de insolvabilitate acțiuni în vederea anulării următoarelor acte juridice dacă ele afectează bunurile debitorului: orice act juridic fictiv sau fraudulos încheiat de debitor în ultimii 3 ani precedenți intentării procedurii de insolvabilitate, care a afectat drepturile creditorilor; transferurile cu titlu gratuit din partea debitorului făcute în ultimii 3 ani precedenți înaintării cererii introductive, cu excepția actelor de îndeplinire a unor obligații morale sau actelor pentru binele public (de sponsorizare), în care generozitatea donatorului este proporțională patrimoniului său; tranzacțiile încheiate în ultimii 3 ani precedenți înaintării cererii introductive, în care prestația debitorului este vădit mai mare decât cea primită; transferurile de proprietate de la debitor către un creditor în contul unei datorii anterioare sau în folosul acestuia din urmă, efectuate în ultimele 4 luni precedente înaintării cererii introductive, la care creditorul nu avea dreptul sau care nu ajunseră la scadență; acordarea gratuită a unui gaj sau a unei ipoteci, a oricărei alte garanții pentru o creanță care era neasigurată în ultimele 4 luni anterioare înaintării cererii introductive sau pentru o creanță a unui acționar sau asociat al debitorului într-o perioadă similară,

dacă aceste creanțe nu au ajuns la scadență până la data intentării procedurii de insolvabilitate; orice acte încheiate și garanții acordate de către debitor după înaintarea cererii introductive.

Procesul de insolvabilitate încetează la cererea debitorului dacă acesta garantează că, după încetarea procesului, nu va fi în stare de insolvabilitate sau de supraîndatorare (în situația în care ultima a servit drept temei pentru intentarea procedurii de insolvabilitate).

Este important a se indica că dacă în alt stat a fost deschis un proces de insolvabilitate împotriva unui debitor care dispune de active pe teritoriul Republicii Moldova, executarea asupra activelor acestuia poate fi inițiată doar în cazul existenței unui acord bilateral între statul respectiv și Republica Moldova cu privire la insolvabilitatea transfrontalieră. Menționăm faptul că Republica Moldova, cel puțin la etapa actuală, nu are semnat niciun acord bilateral cu privire la insolvabilitate cu alte state.

Deci, anume acțiunea sau inacțiunea socialmente periculoasă este etapa premergătoare a oricărei infracțiuni. De aceea ele ocupă locul principal în latura obiectivă a infracțiunii și dau naștere altor etape: consecințelor socialmente periculoase și raportului de cauzalitate între elementul material și urmările prejudiciabile. Fiecare faptă infracțională, prin definiția sa, este socialmente periculoasă, nelegitimă și aduce daune valorilor și relațiilor sociale ocrotite de dreptul penal sau le pune într-o stare periculoasă. Asemenea faptă este socialmente periculoasă, din motivul că în ea își găsește expresie atentarea la obiectele ocrotite de legea penală și este nelegitimă, deoarece subiectul încalcă cerințele legii penale. Cele nuanțate anterior permit a concluziona asupra faptului că elementul material al infracțiunii de *insolvabilitate fictivă*, prevăzut expres în lege anume prin sintagma *insolvabilitatea fictivă*, constă în **acțiunea** de depunere a cererii introductive în instanța de insolvabilitate, această cerere având la bază un temei nejustificat și ireal. Adică, în context, nu este existentă o stare de incapacitate de plată a debitorului. De altfel, această stare de incapacitate de plată trebuie să fie inexistentă în realitate, dar nu doar în baza documentelor justificative. Cu alte cuvinte, în cazul în care nu este o stare de incapacitate de plată, dar debitorul depune o cerere falsă referitor la această situație, precum și în cazul în care se *înfățișează anumite datorii inexistente sau se prezintă în anumite acte sau în situația financiară*

a debitorului careva sume nedatorate. Deci, în sensul normei prevăzute de art. 253 C. pen. al RM, acest caracter fictiv vizează o acțiune unică sau o acțiune conturată prin mai multe acte, care determină fictivitatea acestei declarații a incapacității de plată.

În fapt, reiterăm că cererea depusă urmează a fi vădit falsă. Caracterul vădit (evident) fals este un semn subiectiv, care face referire la evidentul pentru conducătorul sau proprietarul organizației comerciale sau întreprinzătorul individual, care delară asupra incapacității de plată (insolvabilității, falimentului) [3, p. 139] false, cunoscându-se că organizația comercială sau întreprinzătorul individual are capacitatea de a asigura creanțele scadente ale creditorilor în măsură deplină [3, p. 139].

În cazul insolvabilității fictive (false), organizația comercială sau întreprinzătorul individual are la dispoziție suficiente active pentru a satisface creanțele scadente ale creditorilor, însă în mod evident fals declară referitor la insolvabilitatea sa în scopul inducerii în eroare a creditorilor pentru obținerea amânării sau eșalonării plăților, reducerii acestora sau anularea lor [10, p. 295].

Astfel, urmând acest enunț menționat, considerăm că incorect a fost soluționat următorul caz: *potrivit sentinței s-a stabilit că S.S., fiind fondator și deținând funcția de director al SRL „T”, urmărind intenția de a cauza daune considerabile creditorilor, a adus agentul economic la insolvabilitate intenționată în următoarele împrejurări. Astfel, în scopul neachitării datoriilor sale către SVP din Moldova, în 2010 SRL „T”, în persoana inculpatului, s-a adresat către Curtea de Apel Economică a RM cu cerere introductivă cu privire la intentarea procesului de insolvabilitate, din motivul că are datoriile creditoriale în mărime de 1 171 416 lei și se află în incapacitate de plată. În 2010 Curtea de Apel Economică a admis spre examinare cererea introductivă depusă de inculpat, iar în 2011 a pronunțat hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate în privința SRL „T”, confirmând lista creditorilor, în care figurează I.S. (soția lui S.S.), acționara cu cota de 20% din capitalul statutar al SRL „T”, S.Sv. și P.I. În 2012 de către Direcția Generală Control și Revizie a CCCEC (actualul CNA) a fost emis Actul reviziei economico-financiare la SRL „T”, care a constatat că, în urma verificării corectitudinii și stabilirii cantității de puiet de pește vărsat în lacul G., s-a stabilit că contractul încheiat în 2007 de vânzare-cumpărare*

a puietului de pește, în rate și cu plata amânată cu SRL „P.” are un caracter fictiv, deoarece s-a dovedit faptul că pretinsele livrări de puiet de pește efectuate de SRL „P” au fost reflectate documentar, dar de facto aceste livrări nu au avut loc. Astfel, datoria în sumă de 2 589 652 lei, a SRL „T” față de SRL „P” este una ireală și a constituit elementul definitoriu în stabilirea incapacității de plată a întreprinderii SRL „T”, deoarece reprezintă ponderea a 70% din valoarea totală a creanțelor înaintate de creditorii. Din motivul tranzacțiilor dubioase efectuate de către inculpat, întreprinderea SRL „T” nu a fost capabilă de a-și desfășura activitatea economică normală și totodată să-și onoreze obligațiunile conform contractului din 2007, încheiat cu SVP a Moldovei, în persoana președintelui B.F. de activitate în comun, având ca obiect colaborarea părților în menținerea și îmbogățirea diversității biologice în lacul de acumulare G., precum și creșterea peștelui spre realizare, cu organizarea pescuitului și cu desfășurarea luptei contra braconajului, în rezultatul căruia directorul SRL „T” S.S. nu a achitat SVP din Republica Moldova, suma de 576 712 lei și ilegal a reținut în beneficiul său patrimoniul SVP din Republica Moldova, în sumă de 106 180 lei, cauzându-i daune în proporții deosebit de mari în mărime de 682 892 lei [11]. Or, incapacitatea de plată a fost de asemenea ireală, datorită unor tranzacții fictive. Acest demers determină lansarea ideii de existență a unei fictivități raportate la incapacitatea de plată a debitorului. Chiar dacă a fost inițiată procedura cu crearea aparenței unor tranzacții fictive desfășurate anterior, în prezența condiției stabilirii depunerii cererii introductive de către debitor sau persoanele împuternicite, se poate identifica, în viziunea noastră, o insolvabilitate fictivă. În cazul în care cererea introductivă nu a fost introdusă de către debitor sau persoanele împuternicite ale acestuia, atunci despre infracțiuni legate de insolvabilitate nu poate fi vorba. În context se stabilește o infracțiune concurrentă în această corelație: fals, uz de fals etc.

Depunerea cererii introductive de pornire a procedurii de insolvabilitate urmează a respecta anumite limite normative. După formă, actele necesare întinerii procesului de insolvabilitate trebuie să fie perfectate conform regulilor prevăzute de *Legea insolvabilității*, iar după conținut actele trebuie să fie false, adică în realitate debitorul are capacitatea de a achita în termenele stabilite

creanțele scadente ale creditorilor, fie că activele debitorului nu sunt depășite de pasive. În cazul în care are loc declararea intenționată falsă a incapacității de plată într-o formă și procedură neprevăzută de lege, se poate constata, după caz, conținutul infracțiunii de escrocherie (art. 190 C. pen. al RM).

Comunicând faptul insolvabilității debitorului, făptuitorul îl confirmă prin prezentarea de acte false care reflectă activitatea economică a debitorului și care se anexează la cererea cu privire la deschiderea procedurii concursuale. În acest caz uzul de fals al actelor publice sau al altor documente va fi cuprins de conținutul infracțiunii de insolvabilitate fictivă, fără o invocare suplimentară a infracțiunilor legate de acest uz de falsuri.

Independent de modalitatea normativă, art. 253 C. pen. al RM indică la o urmare imediată în forma unor *daune în proporții mari cauzate creditorilor*. Și dacă, conform legislației penale române modalitatea normativă concretă invocă o anumită urmare imediată (în funcție de fiecare modalitate normativă, urmează a fi analizată, în opinia autorilor C. Voicu, A. Boroș, F. Sandu și I. Molnar, și *urmarea imediată* [4, p. 107]), acest ultim fapt nu devine pertinent și cert rezultând din conținutul legislației penale a Republicii Moldova (art. 253 C. pen. al RM), care vizează în calitate de element material - insolvabilitatea fictivă, manifestată într-o singură modalitate faptică - *depunerea unei cereri introductive false*.

Deci, urmarea imediată constă în cauzarea unor daune în proporții mari creditorilor, în primul rând, de pierderile creditorilor în forma prejudiciului material real și a venitului ratat [10, p. 296], cu condiția că depășește anumite limite cantitative, evaluate în bani. De aici și contextul, că cererea introductivă, deși poate fi depusă de creditorii, nu este relevantă pentru a fi admisă în ipoteza infracțiunii prevăzute de art. 253 C. pen. al RM. Or, prezentarea unei cereri introductive false de către creditorii, prin cauzarea unor daune acestor creditorii, se exclude răspunderea penală în baza lipsei semnelor componente de infracțiune (lipsește obiectul juridic de atentare). Cauzarea daunei se cuprinde de intenția directă sau indirectă a persoanelor, care sunt subiecți ai infracțiunii de insolvabilitate fictivă (falsă) [10, p. 296].

Dauna desemnează o pagubă, prejudiciu ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni; iar în context se are în vedere anume dauna materială - ca fiind

paguba adusă unui drept patrimonial [12, p. 90]. Conform art. 126 C. pen. al RM, prin *daune în proporții mari* trebuie înțelese acele prejudicii patrimoniale reale sau în forma unor venituri nerealizate care depășesc, la momentul săvârșirii infracțiunii, valoarea a 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Potrivit art. 126 alin. (1¹) C. pen. al RM, se consideră proporții deosebite de mari valoarea bunurilor sustrate, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește valoarea a 40 salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei (actualmente fiind individualizată răspunderea penală în baza art. 253 alin. (2) lit. b) C. pen. al RM)).

Daunele se manifestă prin prejudiciul cauzat unui creditor sau comasat drept o pagubă pe seama daunelor produse mai multor creditori [3, p. 134]. Această daună se stabilește de fiecare dată prin analiza și evaluarea tuturor circumstanțelor cauzei [3, p. 135]. În context, infracțiunea de insolvabilitate fictivă, fiind o formă de manifestare a bancrutei frauduloase, se consideră consumată din momentul survenirii urmării imediate, iar prin această concluzie se determină ca fiind prezentă o descriere a componenței materiale a infracțiunii [2, p. 113; 3, p. 139], adică infracțiunea se consideră consumată din momentul depunerii, în baza legii, a unei cereri introductive false de intentare a procesului de insolvabilitate, prin cauzarea unor daune în proporții mari creditorilor. Anume din acest moment se poate vorbi despre lezarea obiectului apărut de legea penală. Or, introducerea cererii de intentare a procesului de insolvabilitate în instanța judecătorească presupune efectuarea unor proceduri complexe, care poate include diferite expertize, controale etc. Implicarea debitorului pretins insolubil într-o asemenea procedură costisitoare se poate răsfrânge în mod negativ asupra stării financiar-patrimoniale a debitorului. În consecință, datorită specificului relațiilor legate de insolvabilitate, vor fi prejudiciate interesele creditorilor. Este important ca această prejudiciere, în varianta tipică a infracțiunii, să fie, cantitativ, evaluată la mărimea unor daune în proporții mari cauzate creditorilor.

Pentru întregirea faptică a laturii

obiective a infracțiunii este importantă și determinarea unor condiții obiective de incriminare. Cu alte cuvinte, pentru caracterizarea deplină a acțiunii infracționale o mare importanță o are situația săvârșirii infracțiunii, precum și mijloacele pe care subiectul le-a întrebunțat acționând asupra obiectului infracțiunii, asupra altor procese din realitatea obiectivă. În legătură cu fapta prejudiciabilă este și problema locului, timpului, modului și mijlocului de săvârșire, deoarece: în unele cazuri, aceste elemente fac parte din descrierea laturii obiective în norma de incriminare așa încât, stabilirea lor este necesară pentru o corectă calificare juridică faptei; în alte cazuri, aceste semne nu fac parte din descrierea laturii obiective a infracțiunii, dar stabilirea acestora are importanță în calitate de circumstanțe atenuante sau agravante, după caz, ajutând la corecta individualizare a pedepsei penale.

Legiitorul a identificat insolvabilitatea fictivă ca fiind determinată obiectiv prin intermediul acțiunii de *depunere* a unei cereri introductive în instanța de insolvabilitate. Instanța de insolvabilitate este obligată să admită spre examinare cererea introductivă în raport cu care se adoptă imediat o încheiere, dar în cel mult 3 zile de la data depunerii. Anume în baza aprecierii *temeiului de insolvabilitate și a faptelor constatate în cadrul examinării cererii introductive*, se hotărăște asupra intenției procedurii de insolvabilitate sau asupra respingerii cererii introductive. De aici și condiția obligatorie de incriminare – intentarea unui proces de insolvabilitate. Dar, între momentul de intentare a procesului de insolvabilitate și cauzarea unor daune creditorilor poate fi o durată de timp mai mică sau mai mare, mai mult sau mai puțin predeterminată, fapt pentru care susținem ideea de a fixa normativ o componență de infracțiune cu caracter formal, și anume lăsată, în aspect consumativ, la etapa comiterii elementului material al infracțiunii: *depunerea de către debitor a cererii introductive în baza unui temei fals de intentare a procesului de insolvabilitate, cu condiția admiterii acestuia*. În perspectiva unor modificări de lege penală promovate în materia reglementării infracțiunii de insolvabilitate fictivă, ar fi necesară determinarea daunelor cauzate creditorilor doar ca efect al epuizării infracțiunii, dar nu a consumării acesteia. Adică, epuizarea infracțiunii de bancrută frauduloasă (pseudobancrută) se prezintă sub forma continuării infracțiunii după momentul consumării.

De altfel, este important a consemna faptul că procesul concursual al insolvabilității oricărei întreprinderi în mod convențional poate fi configurat prin trei etape:

1) crearea de către debitor a stării de insolvabilitate;

2) examinarea cauzei în instanță, etapă inițiată cu depunerea unei cereri în acest sens;

3) executarea hotărârii care vizează desfășurarea procedurilor concursuale.

La oricare dintre aceste etape este posibilă comiterea infracțiunii de acțiuni ilegale în caz de faliment, însă acțiunile orientate spre falimentul intenționat (insolvabilitatea intenționată, insolvabilitatea premeditată) și falimentul fals (insolvabilitatea fictivă, pseudobancruta) se comit la prima etapă. Acțiunile ilegale în caz de insolvabilitate pot fi comise la oricare etapă, făcându-se delimitare între acțiunile ilegale în prevederea falimentului și în procesul falimentului [13, p. 364]. Este prioritar a menționa că în cazul insolvabilității fictive (insolvabilității false, pseudobancrutei) cererea corespunzătoare în instanță o adresează anume debitorul, alți decalaranți în această ipoteză fiind mai puțin probabili. Din aceste rațiuni, de fiecare dată la depunerea cererii de către debitor, urmează să se verifice versiunea referitoare la prezența semnelor de insolvabilitate fictivă [13, p. 367] (pseudobancrută).

Legătura de cauzalitate rezultă din însăși materialitatea infracțiunii incriminate. Între acțiunile amintite și starea de încetare a plăților nu trebuie să existe o legătură de cauzalitate, fiind suficient ca acestea să premerge ori să însoțească această stare pentru a-i conferi un caracter fraudulos bancrutei, prin denaturarea sau ascunderea reală a situației de capacitate de plată debitorului. De altfel, nu susținem opinia autorului V. Pașca, care remarcă că aceste acțiuni *pot să urmeze acestei stări* [14, p. 164]. În cazul în care starea de încetare a plăților (starea de insolvență) există deja și este depusă o cerere introductivă în contextul anume a acestei stări de incapacitate de plată, nu poate fi vorba despre o infracțiune de insolvabilitate fictivă (cel puțin conform legislației penale a RM). Expresia sugerează în primul rând existența raportului de cauzalitate între fapta personală și prejudiciul suferit de averea debitorului și consecutiv de creditorii, dar totodată și aplicarea textului chiar și în situația în care fapta a constituit o **condiție** favorabilă pentru realizarea efectului [15, p. 321].

În cazul insolvenței fictive (pseudobancrutei) este posibilă, în aserțiunea noastră, atât pregătirea, cât și tentativa de infracțiune. Tentativa este cea încercare nereușită a infracțiunii, constând în punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea, executare care a fost întreruptă sau nu și-a produs rezultatul.

Realizarea unor acte premăgătoare depunerii cererii introductive, care sunt legate de crearea aparenței (fictivității) unor datorii inexistente sau deținerea unor acte false în vederea prezentării lor în instanța de insolvență, va fi interpretată ca fiind o pregătire a infracțiunii de insolvență fictivă (pseudobancrută). Doar folosirea și deținerea actelor false va fi interpretată ca fiind o parte a infracțiunii de insolvență fictivă, nu și falsul propriu-zis al actelor care conturează situația fictivă. Acest fals urmează a fi calificat distinct. În cazul în care cererea introductivă a fost depusă în instanța de judecată, dar nu s-a intentat un proces de insolvență, constatându-se faptul unui temei fictiv, poate fi vorba despre o tentativă de infracțiune în acest sens.

Concluzii:

1. Referitor la infracțiunea de insolvență fictivă, elementul material se înfățișează sub forma unei acțiuni în oricare dintr modalitățile care sunt descrise de *Legea insolvenței* nr. 149/2012 și pot fi în legătură de cauzalitate cu eventualele daune în proporții mari cauzate creditorilor.

2. Caracterul fictiv al acestei eventuale insolvențe poate fi orientat spre: - capacitatea/incapacitatea de a-și onora obligațiile de plată; - constatarea printr-un act judecătoresc de dispoziție.

3. Bancruta simplă își găsește incidență în conținutul răspunderii contravenționale (art. 288 C. con. al RM), care pune în evidență, pe lângă alte modalități normative de manifestare a infracțiunii, și *nedepunerea de către debitor a cererii introductive dacă există unul dintre temeiurile de intentare a procesului de insolvență*. De aici și necesitatea modificării art. 14 alin. (4) al *Legii insolvenței*, prin înlocuirea sintagmei „*răspundere penală*” cu „*răspundere contravențională*”.

4. În sensul normei prevăzute de art. 253 C. pen. al RM, caracterul fictiv vizează o acțiune unică sau o acțiune conturată prin mai multe acte, care determină fictivitatea acestei declarații a incapacității de plată.

5. Infracțiunea de insolvență fictivă, fiind o formă de manifestare a bancrutei frauduloase, se consideră con-

sumată din momentul survenirii urmării imediate, iar prin această concluzie se determină ca fiind prezentă o descriere a componenței materiale a infracțiunii.

6. Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii este importantă și determinarea unor condiții obiective de incriminare – intentarea unui proces de insolvență.

7. Între procesul de intentare a procesului de insolvență și cauzarea unor daune creditorilor poate fi o durată de timp mai mică sau mai mare, mai mult sau mai puțin predeterminată, fapt pentru care susținem ideea de a fixa normativ o componență de infracțiune cu caracter formal, și anume lăsată, în aspect consumativ, la etapa comiterii elementului material al infracțiunii: *depunerea de către debitor a cererii introductive în baza unui temei fals de intentare a procesului de insolvență, cu condiția admiterii acestuia*.

8. În perspectiva unor modificări de lege penală admise în materia reglementării infracțiunii de insolvență fictivă, ar fi necesară determinarea daunelor cauzate creditorilor doar ca efect al epuizării infracțiunii, dar nu al consumării acesteia.

9. Suntem adepții modificării titlului infracțiunii de *insolvență fictivă în pseudobancrută*.

Referințe bibliografice

1. Яни П. С. Уголовная ответственность за незаконное предпринимательство, Москва: Московский психолого-социальный институт; ИПК РК Генеральной Прокуратуры РФ; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2001. 48 p.
2. Уголовное право. Особенная часть. 2-е издание, исправленное и дополненное. Москва: Юрайт-М, 2002. 232 p.
3. Уголовное право. Особенная часть. Под редакцией Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. Москва: Форум: ИНФРА-М. 2003. 400 p.
4. Voicu C., Boroî A., Sandu F., Molnar I. Drept penal al afacerilor. București: Editura Rosetti, 2002. 464 p.
5. Шишко И.В. Экономические правонарушения. Вопросы юридической оценки и ответственности. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 307 p.
6. Moldoveanu N. Criminalitatea economico-financiară în societățile comerciale. București, GLOBAL PRINT, 2015. 456 p.
7. Ciuncan D. Bancruta frauduloasă. În: Revista de drept penal. Anul VII, nr. 3 (iulie-septembrie). București: Asociația Română de Științe Penale, 2000, p. 124-126.
8. Ciuncan D. Bancruta frauduloasă. <http://dorin.ciuncan.com/carti/bancruta-frauduloasa-2/>. Vizitat: 6.05.2015.

9. Ciuncan D. Bancruta frauduloasă. <http://www.nastrut.ro/bancruta-frauduloasa/>. Vizitat: 6.05.2015.

10. Уголовное право России. Часть Особенная. 2-е издание, переработанное и дополненное. Под редакцией Л. Л. Круликова. Москва: Волтерс Клувер, 2004. 880 p.

11. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova. Dosarul nr. 1ra-170/2016. Decizie din 20 ianuarie 2016. mun. Chișinău. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5613. Vizitat: 23.05.2016.

12. Boroî A., Gorunescu M., Popescu M. Dicționar de drept penal. București: All Beck, 2004. 424 p.

13. Курс криминалистики. В трех томах. Том III. Криминалистическая методика. Методика расследований преступлений в сфере экономики, взятости и компьютерных преступлений. Под редакцией О.Н. Коршуновой, А.А. Степанова. Санкт-Петербург: Издательство «Юридический центр», 2004. 573 p.

14. Pașca V. Falimentul fraudulos. Răspundere și sancțiuni. București: Lumina Lex, 2005. 272 p.

15. Turcu I. Insolvența comercială, reorganizarea judiciară și faliment. București: Lumina Lex, 2000. 448 p.

Recenzent:

Viorel V. BERLIBA,
conferențiar universitar, doctor
habilitat în drept.

DATE DESPRE AUTOR:

Adrian LEBEDINSCHI,
– Deputat în Parlamentul Republicii
Moldova
Tel.: 078-000-902
e-mail: adrian@lebedinsky.org

DATA ABOUT THE AUTHOR:

Adrian LEBEDINSCHI,
– MP of the Republic of Moldova
Tel.: +373 78 000 902
e-mail: adrian@lebedinsky.org